

В течение 1832-1833 гг. профессора медицинского факультета приняли участие в обсуждении и решении проблем разработки принципов организационного устройства и нового учебного плана для работы медицинских институтов, организованных в составе российских университетов.

МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА

Ф.Я. Ступак

Серед різних проблем історико-медичних досліджень важливе місце належить історії вищої медичної освіти та медичних навчальних закладів України.

29 квітня (11 травня) 1840 р. імператор Микола I підписав рескрипт про відкриття медичного факультету в Київському університеті св. Володимира. Спочатку медичний факультет в Києві намічалось організувати з "готових елементів" Віленської медико-хірургічної академії, призначеної до закриття. Однак ці наміри не були реалізовані. В процесі організації медичного факультету в Київському університеті йому було передано лише частину обладнання, навчального інвентарю та бібліотеку Віленської академії.

9 (21) вересня 1841 р. розпочались заняття на медичному факультеті Київського університету. Цього дня засновник кафедри анатомії професор М.І.Козлов прочитав першу лекцію з анатомії, а 12 (24) вересня 1841 р. професор В.О. Караваєв – першу лекцію з енциклопедії та методології медицини.

За статутом 1835 р. на медичному факультеті передбачалось 10 кафедр.

Для нового медичного факультету непростою справою було знайти відповідні приміщення для клінік. Факультетські клініки: терапевтична, хірургічна та акушерська були відкриті 1 листопада 1844 р. Вони досить довго розміщувалися на першому поверсі головного корпусу університету в малопримісних приміщеннях.

Важко було вирішити проблему викладацьких кадрів. З Вільно після закриття академії приїхали лише професори І.Ф. Леонов та Е.Е. Мірам. У заміщенні професорських посад велику допомогу надали ряд інших університетів.

Першим деканом медичного факультету став випускник Казанського університету, відомий хірург В.О. Караваєв (1811–1892). Вже до середини 1843 р. в Київському університеті сформувався колектив учених-медиків, а медичний факультет став одним із центрів

підготовки лікарських кадрів і розвитку медичної науки. Підбір перших професорів для заміщення кафедр медичного факультету виявився вдалим. Усім їм було надане закордонне відрядження, під час якого протягом двох років вони знайомилися з досягненнями медичної науки в Західній Європі.

У 1842 р. для університету був затверджений новий статут, в основу якого покладено загальний університетський статут 1835 р. На медичному факультеті затверджено 10 кафедр. Термін навчання на медичному факультеті був установлений 5 років.

У 1846 р. відбувся перший випуск. Звання лікаря були удостоєні 12 студентів. У 1847 р. дипломи лікаря одержали 16 студентів.

Після закінчення медичного факультету колишні державнокоштані студенти складали іспити на звання повітового лікаря, їх забезпечували наборами лікарських інструментів, екіпірувальними грошима в сумі 42 руб. 85 1/2 коп. на кожного і направляли у військове, морське або цивільне відомство, де вони зобов'язані були прослужити 7,5 року.

3 перших випускників троє за клопотанням медичного факультету були залишені при університеті, решта – направлені на службу у військове й морське відомство.

Медичний факультет бурхливо розвивався, і якщо перший набір 1841 р. складався лише з 29 осіб, то вже через 7 років на медичному факультеті нараховувалося 299 студентів, майже половина всіх, хто навчався в університеті. І в подальшому набір студентів постійно зростав (у 1895 р. на медичному факультеті навчалось 986 студентів).

У 1853 р. став до ладу побудований за проектом архітектора О.В.Беретті один з найкращих у Європі анатомічних театрів.

У 1863 р. на хвилі прогресивних перетворень після скасування кріпацтва був прийнятий новий ліберальний університетський статут, який гарантував подальше розширення кількості навчальних дисциплін. На медичному факультеті було затверджено 16 кафедр.

Взагалі рівень викладання на факультеті був надзвичайно високим. Саме це і прогресивні традиції, що склалися на факультеті, гарантували розвиток вузу. Цьому не могли перешкодити навіть такі документи, як новий реакційний університетський статут 1884 р., бо й він мусив рахуватися із світовими тенденціями розвитку медицини. Так, статут передбачав відкриття вже 24 кафедр.

Попри всі складнощі й перепони, медичний факультет Київського університету досить стрімко розвивався й розгалужувався, залишаючись за рівнем викладання та добром науково-викладацьких кадрів серед найкращих навчальних закладів не лише Російської імперії, а й Європи.

Сумський державний
університет
БІБЛІОТЕКА

Міністр народної освіти Є. Ковалевський, який у 1859 р. оглянув Київський університет, у звіті зазначив, що факультет має багато достойних професорів, двоє ж із них - професор оперативної хірургії Караваєв і професор спеціальної терапії Мерінг - склали б честь кращому з європейських університетів.

У 1875 р. урочисто відкрито міську Олександрівську лікарню (тепер – Центральна міська клінічна лікарня), яка стала клінічною базою медичного факультету. У 1885 р. нарешті збудовані корпуси для факультетських терапевтичної та хірургічної клінік, а в 1888 р. поряд з'явився будинок акушерської клініки.

У 1881 р. організоване студентське наукове товариство.

Медична наукова думка в Київському університеті утримувалася на значній висоті. Незважаючи на всі труднощі, медичний факультет Київського університету вже з перших років свого існування посів почесне місце серед вищих медичних шкіл того часу й відіграв велику роль не лише в розвитку медичної освіти, але також у практичному лікуванні, поданні медичної допомоги населенню.

Значення медичного факультету зросло у другій половині XIX та на початку XX століття. Тут працювали всесвітньовідомі вчені, такі, як В.О. Беца, П.І. Перемежко, В.В. Підвисоцький, В.К. Високович, В.Ю. Чаговець, В.П. Образцов, М.М. Волкович, В.Є. Чернов, І.В. Троїцький та інші. У цей час на медичному факультеті почалось формування оригінальних наукових медичних шкіл. Епоху в розвитку наукової медицини складають значні відкриття професора В.О. Беца, автора класичних праць з мікроскопічної анатомії центральної нервової системи, основоположника сучасного вчення про клітинну будову кори головного мозку; професора П.І. Перемежка, автора цінних робіт з цитології; Г.М. Мінха, визначного патолога, автора широковідомих робіт із морфології та епідеміології різних інфекцій. Видатний внесок у медичну науку зробили праці київських клініцистів В.Т. Покровського, Ю.К. Шимановського, В.П. Образцова, Ф.Г. Яновського, М.М. Волковича. Значний внесок у медицину пов'язаний з іменами В.В. Підвисоцького, В.К. Високовича, В.А. Субботіна, Н.А. Хржонцевського, В.Б. Томси, В.Ю. Чаговця та ін. Чимало наукових праць цих учених не втратили свого значення і в наші дні.